

Sygn. akt I C 240/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Tadeusz Bulanda

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Skolimowska

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa T. D. (1) i G. D.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

I. Oddala powództwo;

II. Zasądza solidarnie od T. D. (1) i G. D. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 2 717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powodów kosztami procesu w pozostałym zakresie.

Sygn. akt I C 240/17

UZASADNIENIE

W dniu 8 marca 2017 roku T. D. (1) i G. D. złożyli pozew, w którym wnieśli o zasądzenie od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na ich rzecz kwoty 82 522,41 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 lutego 2017 roku do dnia zapłaty. Powodowie wnieśli również o zasądzenie od strony pozwanej solidarnie na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu podnieśli, że dochodzą zwrotu świadczeń nienależnych uiszczonych tytułem rat kredytowych, wynikających z umowy z dnia 26 września 2006 roku o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF nr (...). W ocenie powodów postanowienia umowne, które w szczególności odnosiły się do waloryzacji udzielonego kredytu oraz zasad rozliczania dokonywanych spłat są abuzywne. Na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. nie są nimi związani albowiem kształtują ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Stwierdzili, że kwestionowane klauzule umowne nie są związane ze świadczeniami głównymi umowy kredytowej.

Powodowie wskazali, że § 1 ust. 7A, § 1 ust. 8 zdanie drugie i trzecie oraz § 3 ust. 5 umowy kredytowej prowadzą do rażącego uprzywilejowania banku w stosunku ubezpieczeniowym i stanowią klauzule niedozwolone z uwagi na lekceważący stosunek banku do powodów i naruszenie zasad równowagi kontraktowej, w tym zwłaszcza ekwiwalentności świadczeń. Oświadczyli, że umowy ubezpieczenia kredytu zawarte z (...) S.A. i (...) S.A. przenosiły na nich koszty ubezpieczeń, które zabezpieczały wyłącznie prawne i majątkowe interesy banku.

Powodowie podnieśli, że zapisy umowne zawarte w § 1 ust. 3 i 3A, § 7 ust. 1, § 8 ust. 4, § 11 ust. 2 zdanie drugie, § 11 ust. 5 w części: „po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50” umowy oraz § 23 ust. 2 i 3 regulaminu przyznają bankowi prawo do jednostronnego regulowania zobowiązań umownych. Wskazane postanowienia niekorzystnie kształtują sytuację

ekonomiczną powodów i są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.) w części, w której odnoszą się do zasad waloryzacji kredytu i sposobu przeliczania spłat. Bank w całości przeniósł na powodów ryzyko kursowe, zabezpieczając w ten sposób wyłącznie własne interesy, bez przyznania w zamian jakichkolwiek korzyści. Bank pozbawił ich możliwości kontrolowania swych działań.

Powołując się na abuzywność powyższych postanowień umownych, przewidujących waloryzację udzielonego kredytu według kursu franka szwajcarskiego zgodnego z tabelą walut ustalaną przez bank, stwierdził, że nie wiążą one strony umowy kredytowej. W rzeczywistości zatem bank udzielił kredytu złotowego w wysokości 600 000 złotych oprocentowanego według zasad określonych w umowie.

W razie uznania przez Sąd klauzuli waloryzacyjnej jako określającej główne świadczenia stron stwierdzili, iż jej abuzywność prowadzi do nieważności całej umowy kredytowej, a dochodzone roszczenia stanowią wówczas jedynie część należnych im świadczeń.

Określili, że na dochodzoną kwotę składają się roszczenia nienależne uiszczane na rzecz banku tytułem rat kredytowych w okresie od 5 marca 2007 roku do dnia 7 listopada 2016 roku w tym:

- 1) 35 290,05 złotych stanowiące sumę nadpłat rat kredytowych w złotych polskich w okresie od dnia 5 marca 2007 roku do 7 stycznia 2013 roku,
- 2) 47 232,36 złotych stanowiące sumę nadpłat rat kredytowych we frankach szwajcarskich (przeliczanych według kursu średniego NBP z dnia płatności) w okresie od 8 stycznia 2013 roku do 7 listopada 2016 roku) (pozew – k. 4-33).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Z ostrożności procesowej, na wypadek ustalenia przez Sąd, że roszczenie dotyczy świadczeń okresowych, podniósł zarzut przedawnienia roszczeń. Zakwestionował żądanie co do zasady i co do wysokości. Stwierdził, że przez ponad 10 lat obowiązywania umowy powodowie nie kwestionowali jej ważności ani jej poszczególnych postanowień. Czerpali korzyści ekonomiczne z wyboru konkretnej formy kredytowania. Pozwany podniósł, że to powodowie wnioskowali o udzielenie im kredytu złotowego waloryzowanego CHF. Podał, że strona powodowa samodzielnie zaproponowała zabezpieczenie kredytu poprzez zawarcie umowy ubezpieczenia pomostowego, którego celem było należyte zabezpieczenie spłaty kredytu. Do dnia 7 marca 2007 roku powodów obejmowała Generalna Umowa Ubezpieczenia z dnia 31 stycznia 2005 roku zawarta przez pozwanego z (...) S.A. Pozwany zakwestionował solidarność czynną występującą po stronie powodowej. Zakwestionował abuzywność klauzul zawartych w umowie kredytu i regulaminie kredytu, w szczególności dotyczących ustalania przez banku kursu wymiany waluty we własnej tabeli kursowej. Zastrzegł, że przyjęcie przedmiotowego kredytu jako kredytu złotówkowego będzie nieuprawnioną zmianą stosunku zobowiązaniowego ustalonego przez strony. Podniósł, że stosowany przez niego mechanizm ustalania kursu wymiany walut jest wykorzystywany przez wiele banków komercyjnych. Jest kursem rynkowym i pozostaje w korelacji ze średnim kursem publikowanym przez Narodowy Bank Polski. Podkreślił, że uwzględnienie zaproponowanego w pozwie sposobu zaliczenia wpłaconych rat kredytowych doprowadziłby do sytuacji abstrakcyjnej ponieważ żaden bank nie zaproponowałby powodom takiej umowy. Powołując się na wykształcenie powodów nie zgadzał się by stawiać ich w roli niepoinformowanych konsumentów, nie zdających sobie sprawy z ryzyka związanego z zaciągnięciem przedmiotowego zobowiązania (odpowiedź na pozew – k. 119-152).

Podczas rozprawy w dniu 4 września 2017 roku powodowie podtrzymali swe zarzuty dotyczące nieważności postanowień umownych. Podali równocześnie, że w zestawieniach dołączonych do pozwu błędnie określili wysokości oprocentowania. Podali, że na dochodzone świadczenie nienależne uiszczane na rzecz pozwanego składa się:

- 1) 34 184,09 złotych stanowiące sumę nadpłat rat kredytowych w złotych polskich w okresie od dnia 5 marca 2007 roku do 7 stycznia 2013 roku,

2) 46 977,65 złotych stanowiące sumę nadpłat rat kredytowych we frankach szwajcarskich (przeliczanych według kursu średniego NBP z dnia płatności) w okresie od 8 stycznia 2013 roku do 7 listopada 2016 roku) (protokół z rozprawy – k. 479 wraz z pismem złożonym na rozprawie – k. 431-459).

Pismem z 3 listopada 2017 roku swój pogląd w sprawie przedstawił Rzecznik Finansowy. Stwierdził on, że kredyt udzielony został w PLN i miał być spłacany w PLN. Indeksacja wynikająca z umowy, prowadząca do zmiany wysokości świadczenia w zależności od kształtowania się waluty obcej (CHF), stanowi w istocie wariant waloryzacji uregulowanej w art. 358⁽¹⁾ § 2 k.c. Klauzule waloryzacyjne mają charakter blankietowy, nie spełniają warunku formalnej i materialnej przejrzystości i transparentności postanowień umowy, odwołują się do miernika wartości nie mającego charakteru obiektywnego i zewnętrznego, gdyż odwołanie następuje do kursów obowiązujących u kredytodawcy. Powoduje to, że nikt, poza przedsiębiorcą, nie jest w stanie zweryfikować zasad ustalania kursów walut, a w konsekwencji rat kapitałowo-odsetkowych. Klauzule powodują pobieranie przez kredytodawcę dodatkowego zysku poprzez stosowanie niejednolitego miernika wartości. Mają charakter rozrachunkowy skoro kredytodawca w relacji z kredytobiorcą nie dokonuje kupna i sprzedaży waluty obcej – jednostronnie ustalony i pobierany zysk banku nie jest powiązany z istotą i funkcją klauzul waloryzacyjnych. Podsumowując Rzecznik Finansowy stwierdził, że klauzule waloryzacyjne stanowią nieuczciwe postanowienia umowne (stanowiska RF – k. 504-555v, kopia wniosku – k. 556).

Pismem z 14 listopada 2017 roku swój pogląd w sprawie wyraził również Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Wskazał, że postanowienia umowne, które dotyczą zasad ustalania kursów kupna i sprzedaży waluty obcej CHF, zawarte w § 1 ust. 3, § 7 ust. 1, § 11 ust. 5, § 13 ust. 5, § 16 ust. 4 umowy kredytowej, są niedozwolonymi klauzulami umownymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., a jednocześnie nie regulują one głównych świadczeń stron. Kwestionowane przez powodów postanowienia przyznają pozwanemu uprawnienie do uzyskania dodatkowego wynagrodzenia, którego oszacowanie dla konsumentów jest niemożliwe ze względu na brak oparcia zasad ustalania kursów o obiektywne i przejrzyste kryteria, co wyklucza możliwość zweryfikowania przez konsumentów prawdziwości i zasadności działań podejmowanych przez pozwanego. W rezultacie postanowienia te nie wiążą konsumentów już od chwili zawarcia umowy. Prezes UOKiK podniósł, iż nie jest dopuszczalne zastąpienie abuzywnych postanowień przepisami dyspozytywnymi a także nie jest możliwa zmiana ich treści przez Sąd. Wobec wyłączenia z treści umowy kwestionowanych przez powodów postanowień w jego ocenie pojawiają się wątpliwości co do możliwości dalszego wykonywania umowy co może wpływać na ważność całego kontraktu (stanowisko Prezesa UOKiK – k. 575-584v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 15 czerwca 2006 roku T. D. (2) i G. D. złożyli (...) Bankowi S.A. oświadczenie, iż zapoznano ich z warunkami udzielenia zarówno kredytu złotowego jak również kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej. Zapoznano ich z zasadami dotyczącymi spłaty kredytu w obu wersjach. Podali, że rozumieją ryzyko kursowe związane z kredytem waloryzowanym i jego konsekwencje, wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotowego wobec walut obcych. Oświadczyli, że akceptują to ryzyko.

W dniu 19 czerwca 2006 roku G. D. i T. D. (2) złożyli do (...) Banku S.A. (obecnie działającego pod firmą (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego na zakup domu jednorodzinnego w wysokości 600 000 zł, w walucie CHF. Małżonkowie G. i T. D. (2) podjęli decyzję o zaciągnięciu kredytu złotówkowego waloryzowanego CHF z uwagi na znacznie niższy koszt tego rodzaju kredytu od kredytu złotowego niewaloryzowanego. Pracownik banku poinformował G. D. i T. D. (2), że frank szwajcarski jest walutą stabilną, przedstawiając wykresy historyczne kursów franka szwajcarskiego.

W dniu 4 września 2006 roku (...) Bank S.A. wydał na rzecz małżeństwa D. decyzję kredytową o udzieleniu kredytu na cele budownictwa mieszkaniowego w kwocie 600 000 złotych waloryzowanego CHF.

W dniu 26 września 2006 roku G. D. i T. D. (1) zawarli z (...) Bankiem S.A. w W. umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, o numerze (...). Kredytobiorcy zapoznali się z treścią umowy kredytu przed jej podpisaniem.

Na mocy ww. umowy bank udzielił G. D. i T. D. (1) kredytu w kwocie 600 000 złotych, waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (§ 1 ust. 2 i 3), która miała zostać spłacona w przeciągu 348 miesięcy, tj. do 5 września 2035 r. (§ 1 ust. 4). W § 1 ust. 3A umowy określono dla celów informacyjnych, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 1 września 2006 r. według kursu waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 243 496,61 CHF.

Kwota udzielonego kredytu (600 000 zł) została określona w CHF na podstawie kursu kupna CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1)

Kredyt oprocentowano według zmiennej stopy procentowej, która w dniu zawarcia umowy wynosiła 2,55 % w stosunku rocznym. Dopuszczono możliwość zmiany wysokości oprocentowania w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla franka szwajcarskiego oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w Szwajcarii (§ 1 ust. 8, § 10 ust. 1 i 2). W umowie ustalono także, że w okresie do czasu przedłożenia odpisu księgi wieczystej potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu, w celu refinansowania ubezpieczenia pomostowego, oprocentowanie kredytu będzie zwiększone o 1%. Tytułem ubezpieczenia pomostowego kredytu ustalono prowizję w wysokości 1 200 zł (§ 1 ust. 7A i ust. 8, § 3 ust. 5 umowy).

G. D. i T. D. (2) zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat wyrażonym w CHF (§ 11 ust. 1 i 2 umowy).

W § 11 ust. 5 umowy postanowiono, że raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

G. D. i T. D. (2) oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują. Kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje, wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych, mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu. Kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni ją akceptują (§ 30 ust. 1 i 2 umowy).

oświadczenia – k. 230 i 231, wniosek kredytowy – k. 216-220, decyzja kredytowa – k. 226-228, kopia kredytu – k. 27-31, kopia regulaminu obowiązującego w dniu 26 września 2006 roku – k. 32-42v, zeznania powódki – k. 587-589, zeznania powoda – k. 589-590, odpis pełny z Rejestru Przedsiębiorców – k. 155-188, kalkulacje kredytowe – k. 222-224, kosztorys prac budowlanych – k. 233-235, wnioski o wypłatę transz kredytowych – k. 237-238, 239-240, 241-242, 243-244, 245-246, 247-248, potwierdzenia uruchomienia transzy kredytu i historii operacji – k. 250-257, generalna umowa ubezpieczenia – k. 271-288, oświadczenia kredytobiorców o przystąpieniu do generalnej umowy ubezpieczenia – k. 290-293, zaświadczenia o zatrudnieniu – k. 378 i 379, kopie zaświadczeń – k. 53 i 54, zeznania świadka M. D. – k. 480-487).

W dniu 28 września 2007 roku strony umowy kredytowej zawarły aneks nr (...), który modyfikował datę zakończenia inwestycji oraz sposób wypłaty kredytu (kopia aneksu nr (...)-43v). Aneksem nr (...) z dnia 22 września 2008 roku strony umowy postanowiły zmienić zapisy dotyczące oprocentowania kredytu (zmieniając § 10 umowy) – kredyt oprocentowano według zmiennej stopy procentowej, ustalonej na dzień 22 września 2008 roku jako stawka bazowa LIBOR 3M dla CHF, z dnia 29 maja 2008 roku wynosząca 2,78%, powiększona o stałą marżę banku, która w całym okresie kredytowania wynosi 0,62% (kopia aneksu nr (...) – k. 44-44v).

Z dniem 1 lipca 2009 roku zmianie uległy postanowienia Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach kredytów mieszkaniowych (...), stanowiącego integralną część umowy kredytu nr (...) z 26 września 2006 roku. Zmiany polegały m.in. na wprowadzeniu do ww. Regulaminu w rozdziale I definicji spreadu walutowego i tabeli kursowej oraz zasad i przesłanek wyznaczania kursów walutowych i spreadu, ujętych w tabelach kursowych banku.

Z dniem 1 lipca 2009 roku bank umożliwił kredytobiorcom spłatę kredytu w walucie waloryzacji poprzez zawarcie aneksu, wprowadzając stosownie postanowienia do § 24 Regulaminu. Aneks umożliwiający spłatę kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji został zawarty w dniu 22 stycznia 2013 roku (regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)) – k. 385-400, pismo okólne z dnia 1 lipca 2009 r. – k. 384, informacje dla klienta – k. 381-382, aneks do umowy – k. 45-46v).

G. D. i T. D. (2) spłacali raty kapitałowo-odsetkowe w okresie od 6 listopada 2006 roku do 7 stycznia 2012 roku w złotych polskich, zaś od 5 lutego 2012 roku do 7 listopada 2016 roku w CHF (kopia zaświadczenia – k. 55-57v, zeznania powódki – k. 587-589, zeznania powoda – k. 589-590).

W okresie spłaty oprocentowanie kredytu ulegało zmniejszaniu od 3,55% w dniu 29 września 2006 roku do 0% do 7 listopada 2016 roku (kopia zaświadczenia – k. 58, wydruk uwzględniający zmiany oprocentowania – k. 265-269).

W dniu 17 stycznia 2017 roku G. D. i T. D. (1), za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika, wezwali (...) S.A. do zapłaty należności w kwocie:

1) 98 899,13 złotych jako świadczenia nienależnego, pobranego tytułem zawyżonych rat kredytowych za okres od 6 listopada 2006 roku do dnia 7 listopada 2016 roku oraz

2) 1 200 złotych jako świadczenia nienależnego, pobranego tytułem prowizji za ubezpieczenie pomostowe kredytu hipotecznego (kopia pisma z 3 stycznia 2017 roku – k. 47-48, kopia potwierdzenia nadania – k. 49, kopia wydruku śledzenia przesyłek – k. 50).

Bank nie uznał roszczenia o zapłatę (kopia pisma banku – k. 51-52v).

Podstawę ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie stanowiły wskazane dowodowy z dokumentów, które Sąd uznał za wiarygodne, a które nie były kwestionowane przez strony. Sąd wziął pod uwagę także dowód z przesłuchania powodów, który w sposób szczerzy i przekonujący przedstawił informację o okolicznościach zawarcia z pozwanym umowy kredytu.

Sąd pominął materiał dowodowy w postaci opracowania: „Ekspertyza naukowa: Możliwość i sposoby eliminacji z obrotu prawnego postanowień umownych uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za abuzywne” autorstwa M. N. i T. S. (k. 77-85), Tabela kursowa (...) – metodyka oraz analiza porównawcza autorstwa A. R. (k. 318-367), „Opinia prawna w sprawie konsekwencji uznania za niedozwolone postanowień umów kredytowych, przewidujących zastosowanie kursu kupna CHF z tabeli banku do przeliczenia wypłaconego kredytobiorcy kapitału kredytu oraz kursu sprzedaży CHF z tabeli banku do przeliczenia dokonywanych przez kredytobiorcę spłat rat kredytu” autorstwa M. K. (k. 371-376), bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Opracowania te stanowią wyraz wiedzy specjalistycznej ich autorów i noszą pozór opinii biegłych, choć ze względu na powstanie tych opracowań poza niniejszym procesem nie podlegają rygorom właściwym dla opinii biegłych (wymóg bezstronności biegłego, złożenia przyrzeczenia, możliwość weryfikacji opinii poprzez opinię uzupełniającą lub ustne wyjaśnienia).

Sąd pominął materiał dowodowy w postaci wydruku wyroku sądu powszechnego oraz uzasadnienia wyroku sądu powszechnego (k. 295-310), bowiem orzeczenie nie ma charakteru prejudycjalnego w niniejszej sprawie i nie dotyczy przedmiotowej umowy kredytowej.

Sąd pominął materiał w postaci; uchwały Zarządu NBP (k. 312-316), prezydenckiego projektu ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki (k. 66-72v), stanowiska Prezesa UOKiK do sprawy I ACa 1058/15 (k. 73-76v), „Analiza prawna wybranych postanowień umownych stosowanych przez banki w umowach indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej zawieranych z konsumentami” Rzecznika Finansowego (k. 86-110v), odpisu zwykły księgi wieczystej (k. 259-263), „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielanych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” opracowanego przez pracownika Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (k. 403-415), pismo Rzecznika Finansowego do Prezesa Związku Banków Polskich (k. 467-478v) – jako niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Roszczenie małżonków G. i T. D. (1) o zwrot części świadczeń uiszczonych na rzecz banku opierało się na zarzucie, które w szczególności odnosiły się do waloryzacji udzielonego kredytu oraz zasad rozliczania dokonywanych spłat są abuzywnie dlatego nie obowiązywały od dnia zawarcia umowy.

Problematykę abuzywności postanowień umownych reguluje art. 385¹ § 1 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Z § 2 powołanego przepisu wynika, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. W § 3 tego przepisu zdefiniowano nieuzgodnione indywidualnie postanowienia umowy jako te, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie z § 4 powołanego przepisu ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy rozróżnić trzeba dwie kluczowe kwestie: poddanie kredytu udzielonego w walucie polskiej waloryzacji wg wartości franka szwajcarskiego i uregulowanie sposobu spłaty kredytu w walucie polskiej, zgodnie z harmonogramem wyrażonym we franku szwajcarskim, według kursu PLN/CHF ustalonego w tabeli banku (§ 11 ust. 5 umowy).

Gdy chodzi o pierwszą kwestię, to określony w umowie z 26 września 2006 roku mechanizm waloryzacji pożyczki w PLN kursem CHF jest dopuszczalny w świetle art. 358¹ § 2 k.c. (obowiązującego już w momencie zawarcia przedmiotowej umowy kredytu), zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż ten pieniądź, na który zobowiązanie opiewa. Miernikiem tym może być zatem inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016). W świetle ww. przepisu waloryzacja wartością CHF w zawartej przez powoda umowie o pożyczkę hipoteczną była dopuszczalna na podstawie art. 358¹ § 2 k.c.

Sąd uznał, że postanowienie umowne nakazujące spłatę raty kapitałowo-odsetkowej wg kursy PLN/CHF ustalonego w tabeli kursowej banku, zawarte w § 11 ust. 5 umowy zawartej przez powodów, jest abuzywnie w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Takie rozwiązanie skutkuje pozbawieniem konsumenta wpływu na sposób ustalania kursu franka szwajcarskiego, wedle którego ma nastąpić spłata raty. Abuzywność tego postanowienia umownego została stwierdzona w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z dnia 27 grudnia

2010 roku, sygn. akt XVII AmC 1531/09, zgodnie z którym zostało uznane za niedozwolone postanowienie wzorca umowy o treści „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. W myśl art. 479⁽⁴³⁾ wyrok ten ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (wpis postanowienia wzorca umownego do rejestru nastąpił pod numerem 5743 w dniu 5 maja 2014 r.).

W ocenie Sądu konieczność respektowania rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK wyklucza w niniejszym postępowaniu ponowną analizę, czy omawiana klauzula z § 11 ust. 5 umowy z 26 września 2006 r., zawartej przez powodów z (...) Bankiem S.A., stanowi postanowienie abuzywne. Sąd orzekający w tej sprawie nie tylko jest związany mocą wyroku wydanego przez SOKiK, lecz nadto podziela argumentację przedstawioną w uzasadnieniu tego orzeczenia, iż „...kwestionowane w pozwie postanowienie umowne daje Bankowi możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie jest możliwe. Znamienne bowiem, że czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany CHF, tylko częściowo wpływają na ostateczny koszt kredytu ponoszony przez konsumenta.. Kurs sprzedaży waluty obcej określony w tabeli kursowej Banku zawiera bowiem marżę kupna lub sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli Banku. W ocenie Sądu, taka regulacja stanowi o naruszeniu przez Bank dobrych obyczajów. Te nakazują bowiem, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia”.

G. i T. D. (1) zawarli umowę z dnia 26 września 2006 r. na podstawie wzorca sporządzonego przez pozwanego bank, na którego treść nie mieli wpływu. W tych okolicznościach uznać należy, że klauzula zawarta w § 11 ust. 5 ww. umowy nie wiąże powodów, są oni jednak związani umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Umowa ta może być wykonywana mimo niezwiązania powodów niedozwoloną klauzulą, bowiem w miejsce niewiążącej ich klauzuli abuzywnej możliwe jest zastosowanie przepisów o charakterze dyspozytywnym. Podnieść wszak należy, że zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

Abuzywność przedmiotowej klauzuli, dającej bankowi możliwość jednostronnego kształtowania tabeli kursów waluty obcej na potrzeby obsługi kredytu, nie czyni umowy nieważną, bowiem w myśl art. 385¹ § 2 k.c. mimo abuzywności danego postanowienia strony są związane umową w pozostałym zakresie. Nadto brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności przedmiotowej umowy w myśl art. 58 § 1 i 2 k.c., bowiem umowa ta nie jest sprzeczna z ustawą i nie ma na celu obejścia ustawy oraz nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Umowa zawarta przez powodów z (...) Bankiem S.A. jest czynnością prawną, typem umowy uregulowanej w art. 69 Prawa Bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 r. (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1876), zaś umowna waloryzacja zobowiązana wyrażonego w złotych kursem CHF była dopuszczalna w dacie zawarcia umowy w świetle art. 385¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa Bankowego w brzmieniu z dnia zawarcia umowy kredytu przez powoda, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,

- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Umowa kredytu zawarta przez powoda w dniu 14 sierpnia 2008 r. zawiera, w szczególności, kwotę i walutę kredytu (600 000 złotych), a także zasady i termin spłaty kredytu (spłata w ciągu 348 miesięcy, tj. do 5 września 2035 r., kredytu poprzez comiesięczną zapłatę kapitału wraz z odsetkami w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie sporządzonym w CHF), a także wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany (§ 10 umowy, a następnie zgodnie z aneksem LIBOR 3M + marża banku). W art. 69 ust. 2 posłużono się przy określeniu elementów umowy kredytu sformułowaniem „w szczególności” co oznacza, że umowa kredytu może także zawierać inne postanowienia niesprzeczne z prawem, niemające na celu obejścia prawa i niesprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Skoro w dacie zawarcia między stronami umowy kredytu obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., pozwalający stronom zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości, to w umowie kredytu z dnia 26 września 2009 r. strony mogły, nie naruszając prawa, zastrzec waloryzację kwoty kredytu wyrażonej w złotych polskich wartością franka szwajcarskiego.

Na podstawie umowy kredytu z 26 września 2009 r. powodowie obowiązani byli spłacać w złotych polskich kredyt udzielony w złotych polskich, waloryzowany CHF, na podstawie harmonogramu sporządzonego w CHF. Taka treść zobowiązania, nie tylko była zgodna z przytoczonymi wyżej przepisami, ale i dopuszczalna w myśl art. 3 ust. 3 w zw. z art. 9 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe, w brzmieniu z dnia zawarcia przedmiotowej umowy kredytu.

W ocenie Sądu nie istnieją też uregulowania prawne, których obejście miałyby stanowić umowa kredytu zawarta przez powoda w dniu 26 września 2009 r.

W ocenie Sądu nie zachodzi podstawa do uznania umowy z dnia 26 września 2009 r. za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego. W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć trzeba, że zasady współżycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (poszanowania zasad uczciwego obrotu) oraz lojalności. W kontekście tej normy należy powołać się na zeznania powodów, którzy uzasadnili wybór kredytu waloryzowanego CHF tym, że kredyt ten cechował się niższym oprocentowaniem, niż kredyt złotych polskich oprocentowany stawką WIBOR i w konsekwencji niższą ratą, a nadto umożliwiał wcześniejszą spłatę. Powodowie samodzielnie wypełnili wniosek kredytowy, podpisali oświadczenie dotyczące ryzyka kursowego, a następnie otrzymali decyzję kredytową określającą warunki kredytu i na tych warunkach zawarli następnie umowę kredytową. Bank zapewnił zatem powodom możliwość zapoznania się z warunkami kredytu oraz ryzykiem z nim związanym, i to ostatecznie od powodów zależało zawarcie umowy kredytowej. W tych okolicznościach nie można przyjąć, iżby umowa kredytowa z 26 września 2006 r. była wynikiem zachowania banku nielojalnego i nieuczciwego. Powodowie nie wykazali, iżby bank w chwili zawarcia umowy kredytu dysponował wiedzą o przyszłym kryzysie na rynku finansowym i znacznym wzroście kursu PLN/CHF, brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że pozwany postępował nieuczciwie lub nielojalnie względem powodów oferując im kredyt waloryzowany wartością CHF.

Przechodząc do dalszych rozważań, podnieść trzeba, że konsekwencją abuzywności klauzuli zawartej w § 11 ust. 5 umowy jest zastosowanie dyspozytywnych przepisów określających zasady spełnienia w walucie polskiej zobowiązania wyrażonego w walucie obcej.

Obecnie obowiązującym przepisem dyspozytywnym, który określa kursu wymiany waluty dla potrzeb wykonania zobowiązania wyrażonego w walucie obcej jest ten zawarty w art. 358 § 2 k.c. zgodnie z którym wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej. Przepis ten wszedł jednakże w życie w dniu 24 stycznia 2009 roku, co oznacza, iż nie mieć zastosowania w niniejszej sprawie, skoro abuzywna klauzula zawarta w § 11 ust. 5 umowy nie wiąże powodów od początku, tj. od 26 września 2006 r.

W ocenie Sądu należy w tej sytuacji zastosować przez analogię, obowiązujący w dacie zawarcia umowy o pożyczkę hipoteczną, art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Zgodnie z tym przepisem jeżeli weksel wystawiono na walutę, która nie jest walutą miejsca płatności, sumę wekslową można zapłacić w walucie krajowej podług jej wartości w dniu płatności. Wartość waluty zagranicznej oznacza się podług zwyczajów miejsca płatności. W związku z tym, że art. 41 ust. 2 odnosi się do miejsca płatności, należy przyjąć, że właściwym kursem w Polsce będzie średni kurs waluty ustalany przez NBP (patrz: M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe. Komentarz [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz. Wyd. 6, Warszawa 2013). Skoro zatem zawarta w § 11 ust. 5 umowy z 26 września 2006 r. klauzula jest abuzywna i nie wiąże państwa D., to w świetle pozostałych postanowień tej umowy oraz w świetle ww. przytoczonego i omówionego przepisu prawa powszechnego, jakim jest prawo wekslowe, powodowie mogli od początku spłacać raty kapitałowo-odsetkowe bezpośrednio w CHF, skoro w tej walucie został określony harmonogram spłaty oraz w PLN wg kursu średniego określonego przez NBP.

Niezasadne jest stanowisko powodów, że udzielony im przez pozwanego kredyt nie jest poddany waloryzacji i powinien być rozliczony jako kredyt złotówkowy oprocentowany nie wg zasad właściwych oprocentowaniu kredytów złotych niewaloryzowanych (w nawiązaniu do stopy WIBOR), lecz zasad powszechnie stosowanych przy kredytach waloryzowanych, czyli wg stopy oprocentowania kredytów walutowych na rynku międzynarodowym. Założenie takie sprzeczne jest z przedstawionymi wyżej rozważaniami o ważności kredytu złotowego waloryzowanego kursem CHF. Z tego powodu, Sąd też oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, uznają, że teza dowodowa pozostaje w sprzeczności z wolą stron. W ocenie Sądu powodowie mogliby dochodzić zapłaty jedynie nadwyżki pomiędzy zapłaconymi przez siebie ratami w złotych wg kursu z tabeli kursowej banku, a należnymi wg kursu średniego NBP, powodowie jednak wysokości tak określonej kwoty nie wykazali.

W ocenie Sądu brak jest podstaw do uznania za niedozwolone postanowienia umowne klauzuli podwyższającej oprocentowanie kredytu w okresie ubezpieczenia pomostowego, tj. do czasu przedstawienia odpisu z KW dowodzącego prawomocnego wpisu hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu. Podnieść trzeba, że we wniosku kredytowym powodowie sami zaproponowali taki sposób zabezpieczenia przejściowego. W umowie został określony zakład ubezpieczeń oraz sposób pokrycia składki na poczet tego ubezpieczenia.

Wobec powyższych rozważań podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia części roszczenia o zwrot nadpłaconych odsetek jest nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy. Podnieść jednak trzeba, że powodowie nie domagali się spełnienia świadczenia okresowego, lecz zapłaty jednorazowego świadczenia nienależnego, a zatem należałoby przyjąć przedawnienie z upływem 10-letniego okresu.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powodowie przegrali sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie ich kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika (2 700 złotych) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Sąd podzielił argument powodów o abuzywności postanowienia umownego z § 11 ust. 5 umowy. Podnieść też trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedna jest konsumentem, a drugą przedsiębiorcą o znacznej pozycji finansowej. Podnieść wreszcie

trzeba, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań waloryzowanych kursem CHF, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.